

Dosti učbenikov, kilavo dete

Letos naj bi bilo v osnovni šoli na voljo že čez 500 učbenikov, število delovnih zvezkov pa naj bi bilo nedefinirano; kljub vsemu se zdi, da pluralizem učbeniških trgov ni dosegel nobenega želenega cilja

URŠKA KEREŽI

Pri blagajni Mladinske knjige se je mami, ki je te dni prišla iskat delovne zvezke in druge šolske potrebščine za svoja osnovnošolca, izpisala številka 283 evrov. Čeprav je nekaj stvari s seznama še manjkalo in bosta v novo šolsko leto zakorakala kar s starima torbama. Samo osnovne potrebščine za osnovnošolca namreč stanejo od 40 do 60 evrov, torba vsaj še enkrat toliko. K temu je treba dodati še učbenike in delovne zvezke, katerih cene se gibljejo med 50 do 70 evri za učence nižjih razredov, višjih pa tudi med 100 in 150 evri. Ker je za starše prihajajoče šolsko leto vedno znova velik udarec družinskemu proračunu, se jih danes večina odpravi v trgovine z že izdelanimi strategijami. Spretnejši tako že doma po katalogih in na internetu primerjajo cene ter ugodnosti. Najbolj množičen lov na potrebščine pa se šele pripravlja. Izkušnje trgovcev namreč kažejo, da se novo šolsko leto za otroke in starše začne 15. avgusta.

Stroški se med šolami razlikujejo

S seznamami šolskih potrebščin so učenci "oboroženi" že ob zaključku šolskega leta. Čeprav so cene učbenikov in delovnih zvezkov enotne po vsej Sloveniji, je vsota, ki jo bodo porabili za nakup šolskih knjig, zelo odvisna od tega, katero šolo otroci obiskujejo. Po pred leti spremenjenem pravilniku o potrjevanju učbenikov učitelji namreč avtonomno odločajo, ali bodo pri predmetih, ki jih poučujejo, še uporabljali delovne zvezke in katere ali ne. In če bodo denimo starši drugošolca na mariborski OŠ Bojana Iliča za izbranih šest delovnih zvezkov letos plačali 52 evrov, bodo na sosednji OŠ Prežihovega Vrance le 32 evrov, za en medpredmetni delovni zvezek.

Za delovne zvezke morajo starši v devetih letih osnovne šole tako v

povprečju odšteti skoraj 800 evrov, za vse potrebščine pa tudi več kot 2000 evrov. Zato je razumljivo, da razprave o učbenikih in delovnih zvezkih zaradi obremenitve denarnice in otroških ramen kar naprej dvigujejo veliko prahu. Analize so že pred leti pokazale, da so lahko denimo za slovenščino učitelji izbirali med 56 učbeniki in 61 delovnimi zvezki, skupno med 117 naslovi, za matematiko med 60 učbeniki in 85 delovnimi zvezki, kar skupno pomeni med 145 naslovi. Celotno glasbeno vzgojo je bilo mogoče izbrati med 26 učbeniki in 20 delovnimi zvezki, medtem ko je bilo za gospodinjstvo, ki je predmet le v petem in šestem razredu, potrjenih deset učbenikov in šest delovnih zvezkov. Tako so leta 2008 torej našteali 338 učbenikov in 380 delovnih zvezkov za 17 predmetov v osnovni šoli, medtem ko naj bi bilo letos učiteljem, učencem in staršem v osnovni šoli na voljo že čez 500 učbenikov, število delovnih zvezkov pa naj bi bilo nedefinirano.

Lepopisje pomembno tudi za mikrokirurga

Kakovost učbenikov in delovnih zvezkov je potrjena, saj dobivajo različna mednarodna priznanja, a raziskave kljub vsemu opozarjajo, da bi jih lahko izboljšali še za 50 odstotkov. Polni naj bi bili potrebnih in nepotrebnih ponazoril, ki so sicer vizualno všečna, a naj bi odvracala pozornost. Skrb vzbujajoče so tudi ugotovitve raziskave avtorja Iztoka Kosma, ki kažejo, da so učbeniki pravzaprav namenjeni učiteljem in ne učencem, slednji pri reševanju težav in problemov menda ne posegajo po učbenikih, temveč po elektronskih virih. To dodatno pritrjuje trditvam nasprotnikov pluralizma učbeniških gradiv, ki ob njihovi poplavi vse glasneje opozarjajo na ustreznost slovenskega pregovora Dosti babic, kilavo dete in ugotavljajo še, da na trgu zaradi konkurence ni bilo napovedanega znižanja cen učbeniških kompletov.

Oče in nekdanji profesor matematike in fizike, sedaj pa direktor podjetja Aleš Kumperščak ob tem dodatno opomni na vedno večjo funkcionalno nepismenost, ki po njegovem mnenju prav tako narašča zaradi množične uporabe delovnih zvezkov. "Slednji so," je prepričan, "tudi še poslabšali že

tako slabe mikromotorične sposobnosti naših otrok. Za razvoj teh je bilo včasih osnova lepopisje. Danes smo do teh sposobnosti sistemsko popolnoma indiferentni vse do trenutka, ko se uležemo na operacijsko mizo in lahko samo upamo, da je mikrokirurg 'naravni talent'."

Finančno breme predvsem za starše

Da so razmere na učbeniškem trgu pri nas zelo neurejene, opozarjajo tudi založniki. Ob tem trdijo, da bi šele s stabilnim in urejenim trgom, kjer bi pravila veljala in držala vrsto let, kot denimo v sosednji Avstriji, lahko dosegli znižanje cen. Učenci bi tako ob začetku leta v trajno last dobili učbeniški komplet, pri čemer bi večino učbenikov in delovnih zvezkov odkupila država in/ali lokalna skupnost. S tem bi se cene učnih gradiv prepolovile, hkrati pa bi se zmanjšala tudi teža šolske torbe, saj bi bilo delovne zvezke in učbenike mogoče združiti v enotne publikacije.

"Večina otrok v Evropi ima vsako leto na šolski klopi nove učbenike, v katere lahko pišejo, podčrtavajo in se iz njih aktivno učijo, naši otroci pa učbenike uporabljajo samo kot čitanke. Država zato v zdajšnjem sistemu potroši minimalna sredstva za učbeniške sklade, dokupijo se lahko samo uničeni učbeniki, medtem ko je strošek nabave delovnih zvezkov na drugi strani popolnoma na ramenih staršev," na konflikt, ki ga država s sedanjim sistemom ustvarja med starši in založniki, opozarja direktorica največje slovenske založbe učnih gradiv Rokus-Klett Maruša Kmet.

Raziskava Učbeniki in družba znanja, ki jo je s sodelavci že leta 2004 opravil predsednik Odbora za učbenike pri Gospodarski zbornici Slovenije in profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani dr. Miha Kovač, je pokazala, da bi za oskrbo celotne devetletke z učbeniki in preostalimi učnimi gradivi ob 30-odstotni participaciji staršev potrebovali 15 milijonov evrov. Tak sistem bi zaradi nujne prilagoditve učnih gradiv lahko uvedli v petih ali šestih letih. Kar pomeni, da bi bilo sredstva treba zagotavljati postopno, strošek za prvo triado osnovne šole pa bi za državo tako znašal manj kot milijon evrov letno.

Page: 4

Reach: 127000

Country: SLOVENIA

Size: 772 cm2

2 / 3

Tudi Kumperščak je prepričan, da bi moralo osrednjo vlogo spet prevzeti ministrstvo, a v nekoliko drugačni vlogi: "Če menimo, da je osnovna izobrazba nekakšen minimum znanja, ki

ga morajo doseči vsi otroci, potem je enoten učbenik za en predmet osnovni pogoj. Vsebino bi moralo natančno določiti ministrstvo in zmanjšati ko-

ličino delovnih zvezkov povsod, kjer je to mogoče. Še bolje bi bilo, da bi ministrstvo spet prevzelo njihovo izdajo. Potem bi bila osnovna izobrazba res enotna."

Ker je za starše prihajajoče šolsko leto vedno znova velik udarec družinskemu proračunu, se jih danes večina odpravi v trgovine z že izdelanimi strategijami. (Janko Rath)

Zavezniki

Dušan Zagorc, ravnatelj OŠ Gornja Radgona in podpredsednik združenja ravnateljev: "Celoten nabor delovnih zvezkov sem dal v presojo svetu staršev. Tudi sam sem predlagal, da količino delovnih zvezkov zmanjšamo. Še posebno v prvem, drugem in tretjem razredu je bil pritisk staršev, da se število delovnih zvezkov zmanjša, velik. Skušali smo narediti tako, da smo izbrali samo tiste delovne zvezke, ki jih otroci nujno potrebujejo in jih izpolnijo več kot polovico. Mnenja o tem, ali je prav, da imajo starši besedo pri izbiri delovnih zvezkov, so različna. Sam menim, da so starši naši partnerji in zavezniki in imajo to pravico, ker so tudi plačniki teh gradiv. Ne sme pa biti ta vpliv prevelik, saj se tudi med starši vzpostavijo lobiji in drug na drugega vršijo pritisk. Na naši šoli smo zelo zadovoljni z učbeniškim skladom,

ki opravlja svojo vlogo socialnega korektiva. Od 520 učencev si samo trije ne bodo izposodili učbenikov iz učbeniškega sklada. Kriza se pozna in starše skušamo razumeti." (fž)

Razlike med šolami

Dr. Anton Meden, predstavnik Zveze aktivov svetov staršev Slovenije: "Na marsikateri šoli se je skupna cena delovnih zvezkov za posamezen razred občutno znižala. Predvsem zato, ker je potrjevanje skupne cene priložnost za dialog med starši in učitelji o tem, katere delovne zvezke otroci res potrebujejo za učinkovit pouk. Racionalizacije pa so bile dosežene z opuščanjem nekaterih delovnih zvezkov, ki ob koncu leta niso bili dovolj izpolnjeni, izbiro alternativnih učnih gradiv in podobnim. Starši praviloma ne pišemo zahtev za zmanjševanje števila delovnih zvezkov. Ker je postopek urejen s

pravilnikom, do dialoga pride vsako leto 'po redni poti'. Smo se pa starši organizirali in v okviru zveze opravili primerjavo cen delovnih zvezkov, poročilo je objavljeno na naši spletni strani, ki je zelo poučna in že sama po sebi postavlja vprašanje, zakaj so razlike med šolami tako velike. To primerjavo bomo letos naredili ponovno in zanimivo bo videti, ali so se cene znižale ali zvišale. Taka primerjava je sicer na voljo tudi v aplikaciji Trubar na MIZKŠ, vendar opažamo, da so kriteriji vnosa očitno različni in podatki ponekod občutno odstopajo od tistih, ki smo jih po enotni metodologiji pridobili mi." (fž)

Trajna last

Jožica Frigelj, učiteljica in predstavnica pobude *Kakšno šolo hočemo*: "Pluralizem učbeniških gradiv ni prinesel niti naj-

bolj pričakovanega - občutnega znižanja cen učbeniških kompletov. Brez dvoma ima eksplozija učbenikov, delovnih zvezkov pa delovnih učbenikov in samostojnih delovnih zvezkov ne le pedagoške, ampak tudi ekonomske korenine: založniki so v devetdesetih letih padec natalitete skušali ublažiti tako, da so namesto enega zalagali dva ali pa tri učna gradiva za posamezne predmete. Zavedati se moramo, da vsi učbeniki za posamezni razred izhajajo iz istega učnega načrta, zato ne more biti bistvenih razlik med njimi. Sodobne didaktične pristope pa zagotavljajo vsi, kakor tudi učinkovito doseganje učnih ciljev, ustvarjalno učenje, trajno znanje. Že nekaj let starši za učbenike, ki jih otrok dobi iz učbeniškega sklada, ne plačujejo nič in zato imajo učbeniški skladi sploh v tem času tudi zelo dobrodošlo socialno konotacijo. Menim sicer, da bi učenec moral dobiti učbenik v trajno last, trdim pa tudi, da vsak razred in vsak predmet ne potrebujeta učbenika, zato bi bila utemeljena strokovna presoja, kdaj in kateri učbenik naj dobi učenec v trajno last." (f2)